

Samenvatting

Op weg naar culturele democratie Culturele mogelijkheden bevorderen voor iedereen

Dr. Nick Wilson, dr. Jonathan Gross en dr. Anna Bull in opdracht van het Cultural Institute van King's College London, 2017

De bevindingen in één oogopslag

- 1 Naast de professionele kunsten en de winstgevende creatieve sector worden er overal in het Verenigd Koninkrijk nog veel meer versies van cultuur gecreëerd, vaak op manieren die onopgemerkt blijven. Dit is een ecologisch proces: zichtbare en verborgen versies van cultuur uit alle delen van de kunsten, de creatieve sector en alledaagse creativiteit zijn sterk met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk.
- 2 De substantiële sociale vrijheid – die we in dit verslag aanduiden als *cultureel vermogen* (noot) – om versies van cultuur te co-creëren wordt mogelijk gemaakt en beperkt door de omgevingen van mensen. Er is een enorm potentieel om meer te doen om ervoor te zorgen dat er in elke wijk in het Verenigd Koninkrijk voor iedereen gevarieerde en blijvende mogelijkheden zijn om versies van cultuur te co-creëren.
- 3 Het herkennen van de volledige diversiteit van culturele creativiteit in de maatschappij – en het ecologische karakter daarvan – is een essentiële stap voor het aanpakken van een hardnekkig probleem van democratische legitimiteit waarmee het beleid en de praktijk op het gebied van cultuur te maken heeft: dat slechts een klein deel van de bevolking van het Verenigd Koninkrijk regelmatig gebruik maakt van door de overheid gefinancierde culturele organisaties en activiteiten. Onze bevindingen vormen de basis voor een nieuwe benadering van cultuurbeleid en -praktijk in het Verenigd Koninkrijk die voortbouwt op de rijkdom van de gesubsidieerde sector, in combinatie met de creatieve industrieën en alledaagse creativiteit, om de mogelijkheden van iedereen om niet alleen prachtige voorbeelden te zien en te horen, maar ook om co-creatie van cultuur te bevorderen. Dat is culturele democratie.

Noot bij deze vertaling:

In de originele Engelse tekst komt, naast de veelvuldig gebruikte term “capabilities” (meervoud) ook een enkele keer de term “capability” (enkelvoud) voor.

“Capabilities” is hier vertaald als “mogelijkheden”, in lijn met de Nederlandse vertaling van het werk van Martha Nussbaum, die de term heeft uitgewerkt. Nussbaum bedoelt overigens met “capabilities” zowel intrinsieke vermogens als extrinsieke mogelijkheden.

“Capability” is hier vertaald als “vermogen”, waarbij wordt opgemerkt dat het begrip “Cultureel Vermogen” dat in Nederland is ontwikkeld enigszins afwijkt van het Engelse gebruik: de Engelse variant legt het accent vooral het democratische breedte-aspect van cultureel vermogen; in het Nederlandse Cultureel Vermogen komt de breedte én diepte van delen en leren aan de orde. Het begrip Cultureel Vermogen wordt in Nederland momenteel verder uitgewerkt en in de praktijk onderzocht in verschillende concrete toepassingen. Meer informatie hierover is te vinden op de website van LKCA.

Waarom is dit rapport nodig?

Dit is het moment

In de context van de diepe en wijdverbreide politieke verdeeldheid die tot uitdrukking is gekomen in de referendumcampagne en stemming over de EU in 2016 wordt het steeds duidelijker dat nieuwe benaderingen van veel van de politieke processen in het Verenigd Koninkrijk dringend en ingrijpend aandacht nodig hebben. Dit geldt onder andere voor hoe het cultuurbeleid werkt – en voor wie en wat het cultuurbeleid bestemd is. Vragen over hoe cultuur wordt gemaakt en door wie, en welke creatieve activiteit erkenning en steun krijgt, zijn zaken waar we allemaal een groot en nog dringender belang bij hebben.

Een visie voor de toekomst

Stel je eens voor: een wereld waarin alle jongeren de mogelijkheid hebben om verschillende culturele en creatieve activiteiten uit te proberen. Van een instrument bespelen tot een website ontwerpen en van poëzie schrijven tot leren breakdancen. Stel je voor dat dat niet alleen mogelijk wordt gemaakt door lessen op school en bezoeken aan musea, het theater en de bioscoop met ouders, maar ook doordat in elke wijk jongeren en hun familieleden gemakkelijk toegang hebben tot informatie over culturele en creatieve mogelijkheden in de buurt die gratis zijn, of in elk geval betaalbaar voor iedereen.

En stel je voor dat er binnen elke wijk mogelijkheden voor jonge mensen zijn om hun eigen cultuur te maken – om toegang te krijgen tot materialen, tijd, ruimte en ondersteuning (als ze dat willen) om zaken te bouwen, te tekenen, te schrijven, te zingen, te dansen of uit te vinden. Stel je voor dat dit actief bevorderd wordt door een groot aantal organisaties, groepen en individuen die bekend zijn met elkaars werk en diensten en die regelmatig informatie, middelen en expertise uitwisselen om jonge mensen te steunen als die alleen of met (nieuwe) vrienden dingen uitproberen en maken.

Stel je nu eens voor dat deze kansen om een groot aantal culturele en creatieve activiteiten uit te proberen – met laagdrempelige toegang tot informatie, materialen, tijd, ruimte, advies en ondersteuning – niet ophouden als je 18 wordt. Stel dat alle mensen in het Verenigd Koninkrijk – of ze nu in stadscentra, in buitenwijken of op het platteland wonen – hun hele volwassen leven toegang hebben tot talloze culturele en creatieve activiteiten. Mogelijkheden om dingen te zien en te horen. Nieuwe dingen, oude dingen, vreemde dingen, mooie dingen, leuke dingen en wilde dingen. Zaken die hen mobiliseren, verwarren en bewegen, die troosten en inspireren. Een wereld met mogelijkheden om te zien en te horen dus. Maar nog veel meer dan dat: een wereld van mogelijkheden om te *creëren*, waarin iedereen uitgebreid en blijvend de keuze heeft om te doen, te maken en te zijn wat hij wil, waarin alle mensen vrij gebruik kunnen maken van hun eigen krachten en mogelijkheden en hun eigen (individuele en collectieve) ervaringen, ideeën en visies.

Dat is culturele democratie. Dan hebben mensen de wezenlijke sociale vrijheid om versies van cultuur te maken. Zo'n wereld is mogelijk. En dit rapport nodigt u uit mee te helpen die te verwezenlijken.

Een oproep tot samenwerking

In dit rapport, gebaseerd op een onderzoeksproject van 15 maanden, presenteren we bevindingen die vragen om een radicale maar pragmatische nieuwe aanpak voor het ondersteunen van de kunst en cultuur in het Verenigd Koninkrijk en alle diversiteit en rijkdom daarvan. Hoewel we het essentiële belang van veel van de bestaande gesubsidieerde kunst en cultuur en winstgevende creatieve sector blijven erkennen, werpen we licht op de alledaagse culturele creativiteit¹ die overal in het Verenigd Koninkrijk plaatsvindt, maar vaak over het hoofd wordt gezien. Vervolgens gaan we nog een flinke stap verder door ons uit te spreken voor de culturele creativiteit die *zou kunnen* plaatsvinden als iedereen werkelijk vrij zou zijn om versies van cultuur te co-creëren – voorwaarden voor culturele kansen die we *cultureel vermogen* noemen. Door een nieuwe ambitie te vormen voor cultureel beleid – waarbij niet alleen geïnvesteerd wordt in hogere kunst en publieksontwikkeling, maar ook in het bevorderen van cultureel vermogen – kan het Verenigd Koninkrijk de noodzakelijke stap naar culturele democratie maken.

De bevindingen en aanbevelingen die we hier presenteren zijn gericht aan beleidsmakers, vooraanstaande personen in de kunst, mensen die creatieve groepen leiden – koren, schrijfkringen, breiclubs en noem maar op – en de miljoenen mensen die simpelweg elke dag cultuur creëren, door in een band te spelen met hun vrienden, zelf verjaardagskaarten te maken aan de keukentafel of een karaokeavond te organiseren in hun buurtcafé. Het is uiteindelijk een oproep tot samenwerking: samenwerking om blijvende en gevarieerde culturele mogelijkheden in elke buurt in het Verenigd Koninkrijk te bevorderen. Ons onderzoek laat zien dat er veel potentieel is om culturele democratie te laten bloeien en dat we hier met zijn allen voor kunnen zorgen.

Inzicht in de culturele ecologie van het Verenigd Koninkrijk... en de mogelijkheden daarvan

We presenteren deze bevindingen in de context van twee belangrijke rapporten die onlangs opriepen tot meer waardering voor het volledige scala aan cultuur dat bestaat in het Verenigd Koninkrijk. De Commissie Warwick stelde dat ons culturele landschap zichtbaarder gemaakt moet worden voor het publiek en dat het publiek weer in contact moet worden gebracht met cultuur op nationaal en lokaal niveau.² Op dezelfde manier concludeerde het Cultural Value Project van de AHRC dat we beter inzicht moeten krijgen in de zich ontwikkelende ecologie van commerciële, amateur-, interactieve en gesubsidieerde betrokkenheid.³ Onze bevindingen bouwen voort op deze publicaties en tonen de noodzaak aan om het enorme scala aan culturele creativiteit in het Verenigd Koninkrijk te herkennen, met inbegrip van de 'alledaagse creativiteit' en 'alledaagse participatie' die al plaatsvindt in het hele land. Verder vinden we dat

- 1 We definiëren 'culturele creativiteit' op basis van een breed scala aan menselijke creativiteit die op de een of andere manier te maken heeft met het 'bedrijven van kunst', niet met een andere vorm van menselijke creativiteit zoals wetenschap of onderwijs.
- 2 Neelands et al., 2015: 39.
- 3 Crossick en Kaszynska, 2016: 29. Een van de doelen die Arts Council England vermeldt voor zijn experimentele actieonderzoeksprogramma Creative People and Places luidt: 'het aanmoedigen van partnerschappen tussen de gesubsidieerde, amateur- en commerciële sectoren' (Simpson, 2016: 9).

er meer inzicht zou moeten komen in wat er al gebeurt.

Daarnaast benoemt dit rapport, voortbouwend op het werk van John Holden,⁴ duidelijk de voordelen van inzicht in de manier waarop de vele verschillende elementen die samen de culturele ecologie vormen – of het nu gaat om de kunsten, de creatieve sector of alledaagse creativiteit – met elkaar verbonden zijn. Maar we kunnen nog veel verder gaan. Want alle voordelen van zo'n breder inzicht ten spijt, blijven de voorstellingen van het culturele landschap beperkt tot wat er *nu* mogelijk is, m.a.w. ze blijven gebonden aan de bestaande culturele en beleidsinstellingen. Maar wat als het cultuurbeleid rekening zou houden met datgene wat niet wordt gerealiseerd, maar gerealiseerd *zou kunnen worden* als de situatie anders was?

Culturele mogelijkheden bevorderen

Door middel van verschillende gedetailleerde case studies tonen we aan dat mensen meer of minder vrijheid hebben om, samen met anderen, versies van cultuur te creëren. Ons argument is gebaseerd op de 'benadering' van Martha Nussbaum en Amartya Sen. Dit belangrijke kader stelt dat pas als 'substantieve vrijheid' wordt gerealiseerd met betrekking tot cultuur – echte, concrete vrijheden om te kiezen wat voor cultuur men wil maken en van welke cultuur men wil genieten – mensen werkelijk zeggenschap krijgen over hun culturele leven. Deze substantieve sociale vrijheid om versies van cultuur te co-creëren noemen we *cultureel vermogen* (zie noot bij deze vertaling p.1). Vanuit het beleid is terecht veel aandacht geweest voor de ongelijke verdeling van subsidies voor kunst en cultuur als je kijkt naar verschillende sociaal-economische variabelen – waaronder locatie, klasse en etnische groep. Wij stellen echter dat hervorming van de culturele beleidsagenda, als het gaat om het bevorderen van het cultureel vermogen, zal helpen de kwesties van gelijkheid en eerlijkheid veel uitgebreider en op een lokaal adaptievere manier aan te pakken.

“... pas als ‘substantieve vrijheid’ wordt gerealiseerd met betrekking tot cultuur
– echte, concrete vrijheden om te kiezen wat voor cultuur men wil maken en van welke cultuur men wil genieten
– krijgen mensen werkelijk zeggenschap over hun culturele leven. Deze substantieve sociale vrijheid om versies van cultuur te co-creëren noemen we cultureel vermogen.” (Zie noot bij deze vertaling op p. 1))

Ons onderzoek toont aan dat cultureel beleid het in zich heeft om verder te gaan dan een model van de 'aanbodzijde'.⁵ Het is cruciaal te blijven investeren via de National Portfolio en via Grants for the Arts. Door de overheid gesubsidieerde organisaties spelen een sleutelrol in het helpen floreren van de culturele ecologie⁶ van het Verenigd Koninkrijk. Maar als beleidsmakers, financiers en professionals op een intensieve en duurzame manier betrokken zijn bij de manier waarop de grote meerderheid van de mensen daadwerkelijk hun culturele leven leidt (niet hoofdzakelijk door het bezoeken van gesubsidieerde instellingen) kunnen zij veel verder gaan bij het ondersteunen van de soorten toegang tot informatie, ruimte, expertise

4 Holden, 2015; 2016.

5 Holden, 2016.

6 Holden, 2015. 'Overheidssubsidie' heeft niet uitsluitend betrekking op de Arts Council, hoe belangrijk die ook is. Lokale overheden, loterij distributeurs, gezondheidsfunctionarissen en andere partijen hebben eveneens een belangrijke rol.

en netwerken; toegang die mensen meer vrijheid geeft om hun culturele leven actief te reproduceren en transformeren. Deze benadering heeft de potentie om een doel te bereiken waar velen al naar streven – het bereiken en behouden van culturele democratie. Hiermee zou de culturele ecologie van het Verenigd Koninkrijk worden gevoed, zodat die kan opbloeien op een manier die rechtvaardiger is, de positie van de mensen meer versterkt en uiteindelijk creatiever is.

Collectief is er een enorm potentieel om verder te gaan in het herkennen en actief ondersteunen van de volledige diversiteit en onderlinge verbondenheid van de culturele creativiteit die op dit moment in het hele land plaatsvindt. Ons onderzoek laat zien dat beleidsmakers, culturele organisaties en allerlei verschillende 'creatieve burgers' hierin een sleutelrol te vervullen hebben. Het is belangrijk om te benadrukken dat *er veel bestaande voorbeelden van best practices zijn* – manieren waarop culturele organisaties en allerlei informele groepen mensen actief in staat stellen cultuur te maken. Sommige van deze voorbeelden zijn zichtbaar voor beleidsmakers, terwijl veel andere mogelijk onder de radar blijven, ondanks het feit dat ze enorm waardevol zijn en mogelijkheden creëren voor het verder uitbreiden van het culturele mogelijkheden in de toekomst. Ons onderzoek leidt tot de conclusie dat het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen een expliciete *doelstelling van het nationale cultuurbeleid* moet zijn en een expliciete *strategie van lokale beleidsmakers en alle belanghebbenden van cultuurbeleid*. Op die manier kan de culturele ecologie van het Verenigd Koninkrijk nog verder tot bloei worden gebracht, zodanig dat wij daar allemaal, individueel en collectief, van profiteren.

Bestaande experimenten

Dit rapport bouwt voort op een onderzoekssamenwerking met Get Creative, een campagne die in februari 2015 begon als 'een eerbetoon aan de kunst, cultuur en creativiteit van wereldklasse, die elke dag plaatsvindt in het Verenigd Koninkrijk'. Get Creative is een reactie op een aanbeveling van de Commissie Warwick en gesprekken tussen What Next?,⁷ de BBC en andere partijen en wordt geleid door een consortium van culturele organisaties.⁸ Het was vanaf het begin duidelijk dat de campagne verschillende, potentieel met elkaar concurrerende doelstellingen had: aan de ene kant moest de campagne 'een eerbetoon zijn aan kunst, cultuur en creativiteit "van wereldklasse"', maar tegelijkertijd de 'enorme variëteit aan diversiteit en creativiteit in het Verenigd Koninkrijk zichtbaar maken'.⁹ Op basis van aanbevelingen die naar voren kwamen tijdens de eerste fase van het onderzoek, heeft de campagne een jaar na de start zijn primaire doelstelling geformuleerd: 'de alledaagse creativiteit die thuis en in de openbare ruimte plaatsvindt waarderen en ondersteunen'.¹⁰ Deze herziene focus – en de connecties van Get Creative met een aantal verwante initiatieven op het gebied van cultuurpraktijk, -beleid en -onderzoek – vormt de achtergrond van dit rapport.

7 <http://www.whatnextculture.co.uk> [geraadpleegd op 20 januari 2017]

8 De volgende organisaties zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep: 64 Million Artists, Arts Council England, Arts Council of Wales, BBC, Crafts Council, Family Arts Campaign, Fun Palaces, Voluntary Arts, What Next?, Creative People and Places en Creative Scotland.

9 <http://www.bbc.co.uk/programmes/articles/3P7n390cZc3VBpn7cPn0F5T/about-get-creative> [geraadpleegd op 22 december 2015]

10 <http://www.bbc.co.uk/programmes/articles/3P7n390cZc3VBpn7cPn0F5T/about-get-creative> [geraadpleegd op 23 november 2016]

Verschillende organisaties die deel uitmaken van Get Creative zijn actief betrokken bij het mogelijk maken van culturele kansen op nieuwe manieren. Er wordt op dit moment al geëxperimenteerd met het uitbreiden van het culturele mogelijkheden, zonder dat dit al zo wordt genoemd. Een van de bevindingen die in dit rapport worden gepresenteerd is de waarde – voor de culturele ecologie van het Verenigd Koninkrijk als geheel – van het ontwikkelen van dit soort initiatieven als (slechts) één belangrijk deel van een groot aantal bestaande en potentiële manieren om de uitbreiding van culturele mogelijkheden voor iedereen mogelijk te maken.

Op weg naar culturele democratie

Het beeld van culturele creativiteit dat naar voren komt in ons onderzoek wijkt sterk af van de onderliggende logica van de heersende benadering van cultuurbeleid in het Verenigd Koninkrijk – wat critici het 'deficietmodel' noemen. De leidende ambitie binnen deze stroming, die overheersend is geweest in de afgelopen 70 jaar sinds het Verenigd Koninkrijk een kunstraad heeft, is het verbreden van de toegang tot een bepaald cultureel aanbod dat door de overheid wordt gesubsidieerd en daarmee wordt aangewezen als het goede. Dit rapport stelt dat het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen tot een nieuwe algemene benadering leidt. Daarbij suggereren we niet dat 'grote' kunst of winstgevende creatieve industrieën geen aandacht meer mogen krijgen in het cultuurbeleid. Culturele democratie centraal stellen in het nationale cultuurbeleid betekent niet dat de kunsten genegeerd, verdund of op wat voor manier dan ook versimpeld moeten worden. In tegendeel: wij zijn van mening dat ze een aanzienlijke potentie hebben voor het ontwikkelen van een groter, diverser en meer betrokken publiek, zowel door een breder betrokken en diversere gemeenschap van kunstenaars in te schakelen als via een culturele ecologie in het Verenigd Koninkrijk die niet alleen rechtvaardiger, maar ook creatiever is.

De volledige implicaties van culturele democratie kunnen we natuurlijk niet van tevoren inschatten. We leven in tijden waarin lang gevestigde manieren om representatieve democratie te beoefenen kritisch onder de loep worden genomen en er mogelijk meer

“Wat we hier voorstellen is een benadering van cultuurbeleid die verder gaat dan het deficietmodel (grote kunst naar de mensen brengen, 'de democratisering van cultuur') en in plaats daarvan streeft naar culturele democratie.”

participatieve vormen moeten worden ontwikkeld om de democratische legitimiteit van openbare instanties te behouden. In dit verband is de rol die culturele democratie zou kunnen spelen binnen de algehele revitalisering van de politieke democratie een belangrijke en grotere vraag die meer aandacht verdient. Zoals een vooraanstaand analist van de participatiedemocratie schreef, is democratie letterlijk 'de macht van het volk', dus als democratische instellingen 'geen gebruik maken van het vermogen van elk lid van de maatschappij, heeft het volk in de praktijk geen controle, wat een verarming

betekent voor de maatschappij'.¹¹ In de context van een crisis van de representatieve democratie – waarin nieuwe manieren nodig zijn om de kracht van het volk te verbinden met de gedeelde processen en instellingen waarmee we leven – zou het ondersteunen van de aanzienlijke vrijheden om versies van cultuur te co-creëren wel eens heel belangrijk kunnen

11 Wainwright, 2003: 1.

zijn.¹²

Aanbevelingen

We beschrijven in totaal 14 aanbevelingen. De eerste negen zijn gericht op het ondersteunen van de overkoepelende beleidsdoelstelling om het culturele mogelijkheden van iedereen te bevorderen (culturele democratie) en zijn bedoeld voor afdelingen en agentschappen van de nationale overheid. De volgende vijf aanbevelingen zijn gericht op een brede groep belanghebbenden, waaronder particuliere fondsen en stichtingen, lokale cultuurbeleidsmakers, kunst- en cultuurorganisaties en culturele creativiteitsinitiatieven,¹³ en zijn bedoeld ter ondersteuning van de ontwikkeling van geïntegreerde strategieën. Hoewel ze afzonderlijk worden gepresenteerd, zien we de twee groepen aanbevelingen als onderling verbonden: *doelstellingen op nationaal niveau en specifiek lokale strategieën* moeten hand in hand gaan om succesvol te kunnen zijn. Als zodanig is het voorgestelde proces zowel van boven naar beneden als van beneden naar boven gericht in zijn aanpak. Een gecoördineerde en co-creatieve reactie op deze aanbevelingen is vereist en hiervoor is een open dialoog noodzakelijk.

“... we roepen niet op tot een afzonderlijk en aanvullend terrein van politiek belang en investering, maar tot een grondige herevaluatie van het volledige cultuurbeleid.”

Aanbevelingen voor nationale cultuurbeleidsmakers en financiers

AANBEVELING 1

Het bevorderen van het culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) moet een gedeelde beleidsdoelstelling zijn voor een groot aantal afdelingen en agentschappen van de nationale overheid. Dit is de belangrijkste aanbeveling voor de lange termijn. Op dit moment heeft het Verenigd Koninkrijk *de facto* beleid voor de kunsten en de creatieve sector. Het heeft nog geen cultuurbeleid van het soort waartoe wij oproepen. Wat cruciaal is, is dat er manieren zijn waarop het beginsel van democratie in de cultuur in de praktijk kan worden gebracht, wat verder gaat dan de heersende focus op het verbreden van de toegang tot gesubsidieerde organisaties of het aanpakken van regionale ongelijkheden in de financiering van kunst. Wat we hier voorstellen is een benadering van cultuurbeleid die verder gaat dan het deficietmodel (grote kunst naar de mensen brengen, 'de democratisering van cultuur') en in plaats daarvan streeft naar *culturele democratie*. Binnen deze benadering is grote kunst slechts één deel van een bloeiende culturele ecologie waarin wordt erkend dat de kunsten, de creatieve sector en alledaagse creativiteit elkaar voeden en waarin dit proces actief wordt ondersteund, wat leidt tot *wijdverbreide, duurzame en substantiële kansen voor mensen om versies van cultuur te maken*. Met deze essentiële aanbeveling roepen we niet op tot een

12 Wat we hier suggereren is dat een belangrijk deel van de potentiële waarde van culturele democratie is dat het een situatie schept waarin mensen een betere kans hebben om hun waarden, ervaringen en standpunten te uiten, wat een effect kan hebben dat tot buiten de 'culturele' sfeer voelbaar is. We wijzen hier op het belangrijke argument van Amartya Sen dat verschillende soorten vrijheden elkaar kunnen ondersteunen en beschermen. (Sen, 2001). Sen doet deze uitspraak met betrekking tot politieke, burgerlijke en economische vrijheden (of capaciteiten), maar gaat niet uitgebreid in op de kwestie van culturele capaciteit, die een significante conceptuele bijdrage van dit cultuuronderzoek vormt.

13 Zoals Get Creative, Fun Palaces en 64 Million Artists.

afzonderlijk, aanvullend terrein van politiek belang en investering, maar tot een grondige herevaluatie van het volledige cultuurbeleid om over de hele linie rekening te houden met deze beleidsdoelstelling op metaniveau. Een groot aantal overheidsafdelingen en -agentschappen – meer dan alleen de DCMS en de kunstraden – moet actief betrokken zijn bij het behalen van deze doelstelling.

AANBEVELING 2

Onderzoek wat de meest effectieve institutionele regelingen zijn om culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) te bevorderen als een beleidsdoelstelling op nationaal niveau. De verschuiving naar een eerlijker gebruik van de beperkte overheidsmiddelen voor investering in cultuur – op een manier die beter aansluit bij de belangen van de hele maatschappij – wordt belemmerd door een gebrek aan wetenschappelijke kennis over cultuurparticipatie. Verplaatsing van de focus naar het *culturele mogelijkheden* van iedereen leidt tot een model van eerlijkheid en gelijkheid dat lokaal responsiever en adaptiever is als het gaat om culturele belangen, praktijken, behoeften en potenties van mensen in het Verenigd Koninkrijk. Het bereik van de instanties op nationaal niveau die betrokken zijn bij het ondersteunen van deze doelstelling is breder dan de bevoegdheid van de DCMS en ACE, dus overleg tussen overheidsafdelingen zal noodzakelijk zijn. Hoe de meest effectieve institutionele regelingen ter ondersteuning van culturele democratie er precies uit zullen zien – op nationaal, regionaal en lokaal niveau – moet nog veel verder worden onderzocht en besproken. Een voorbeeld van institutionele regelingen waaraan je kunt denken op nationaal niveau, is de mogelijkheden te onderzoeken voor een 'What Works Centre'¹⁴ (of iets soortgelijks) voor culturele mogelijkheden en culturele democratie: een nationaal centrum dat onderzoek doet naar de meest effectieve manier waarop beleidsmakers blijvend culturele mogelijkheden kunnen bevorderen en culturele democratie kunnen bewerkstelligen in het Verenigd Koninkrijk, door middel van samenwerkingen tussen overheidsafdelingen en hun agentschappen.

AANBEVELING 3

Nationale beleidsmakers kunnen – in samenwerking met onderzoekers en een groot aantal belanghebbenden – onderzoeken hoe de voorgestelde beleidsdoelstelling voor het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) kan werken naast de bestaande kerndoelstellingen van het cultuurbeleid. De kernboodschap van dit rapport doet niets af aan de onderliggende betrokkenheid die het cultuurbeleid op dit moment heeft, en ook moet behouden, bij veel bestaande gesubsidieerde vormen van kunst en cultuur. Bovendien schenkt ons onderzoek in het bijzonder aandacht aan het ecologische karakter van het culturele landschap: de kunsten, de creatieve sector en de alledaagse creativiteit zijn sterk met elkaar verbonden. Een verandering in één gebied kan gevolgen hebben voor een ander. Alleen al om die systemische reden, en met het oog op de ecologische benadering, moeten beleidsmakers natuurlijk voorzichtig zijn als ze het beleid ingrijpend wijzigen. Een duurzame en expliciete betrokkenheid bij het bevorderen van culturele mogelijkheden kan echter een zeer significant en positief effect hebben op de totale omvang van de landelijke betrokkenheid bij de kunsten en de creatieve sector en bij de alledaagse creativiteit. Het ontwikkelen van een

14 <https://www.gov.uk/government/publications/what-works-network-membership-requirements>
[geraadpleegd op 19 februari 2017]

beter begrip van de onderlinge verbanden in de culturele ecologie vormt een belangrijke eerste stap. Dit kan op korte termijn worden bereikt door bewustzijn te creëren van de in dit rapport besproken kwesties, en op de langere termijn door middel van een aantal verdere aanbevelingen, die hieronder uiteen zijn gezet.

AANBEVELING 4

Stimuleer investering in het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie). Elke verplaatsing van de beperkte overheidsmiddelen vormt een opportuniteitsderving. Als we adviseren te investeren in culturele mogelijkheden, willen we echter niet zeggen dat investering in een het ene gebied automatisch leidt tot bezuiniging in het andere. Zoals impliciet blijkt uit **Aanbeveling 2 en 3**, zou het bevorderen van culturele

“Bevordering van culturele mogelijkheden en culturele democratie – heeft de significante potentie om een veel groter rendement op te leveren voor elk pond dat in het Verenigd Koninkrijk aan cultuur wordt uitgegeven. Als die investering wordt gedaan in het kader van een algehele betrokkenheid, niet alleen bij de hoge kunsten en de toegang daartoe, maar ook bij de bevordering van culturele mogelijkheden door middel van een geïntegreerde culturele ecologie van de kunsten, de creatieve sector en alledaagse creativiteit, kan dit exponentieel vele soorten waarde genereren (economisch, maatschappelijk, cultureel).”

mogelijkheden als een integrale beleidsdoelstelling moeten beginnen met het inzetten op een beter besef van het belang ervan in het volledige culturele beleidsspectrum, en niet met een herverdeling van de middelen op de korte termijn. Het karakter van de culturele investeringen ontwikkelt zich natuurlijk in de loop van de tijd en dat kunnen nationale beleidsmakers onderzoeken door steeds in gesprek te blijven met de vele verschillende belanghebbenden in verschillende delen van het land. Maar dit rapport geeft aan dat de introductie van een nieuwe overkoepelende beleidsdoelstelling – het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) – de significante potentie heeft om een veel groter rendement op te leveren voor elk pond dat in het Verenigd Koninkrijk aan cultuur wordt uitgegeven. Als die investering wordt gedaan in het kader van een algehele betrokkenheid, niet alleen bij de hoge kunsten en de toegang daartoe, maar ook bij de bevordering van culturele mogelijkheden door middel van een geïntegreerde culturele ecologie van de kunsten, de creatieve sector en alledaagse creativiteit, dan kan dit exponentieel vele soorten waarde genereren (economisch, maatschappelijk, cultureel). In dat verband moedigen wij de Industrial Strategy for the Creative Industries – als onderdeel van de nieuwe overkoepelende industriële strategie van de

overheid van het Verenigd Koninkrijk – aan om ten volle rekening te houden met de centrale stelling van dit rapport en zich in te zetten voor de ondersteuning van culturele mogelijkheden.

AANBEVELING 5

Nationale beleidsmakers steunen de co-creatieve activiteiten van creatieve burgers en particuliere initiatieven wier culturele mogelijkheden tot uiting komt op allerlei zichtbare en onzichtbare plaatsen, en die banden creëren en informele netwerken ontwikkelen tussen deze beoefeningsplaatsen. Ons onderzoek heeft de onmisbare –maar vaak onzichtbare – rol belicht die wordt vervuld door allerlei verschillende individuen en organisaties in het verbinden van mensen en mogelijkheden in verschillende delen van de culturele ecologie.

Onze aanbeveling is dat beleidsmakers bijzondere aandacht besteden aan de huidige en

potentiële waarde van deze creatieve burgers en particuliere initiatieven, en moeten proberen niet alleen hen te ondersteunen bij hun activiteiten door middel van passende investering (**Aanbeveling 4**), maar ook meer mensen te stimuleren deze co-creatieve rol te vervullen in hun gemeenschap. Een belangrijke stap voor nationale cultuurbeleidsmakers op de korte en middellange termijn is het voortbouwen op bestaande initiatieven, waaronder best practices uit de kunstensector, en opkomende interventies, zoals de campagne Get Creative, om de geopperde ideeën te testen. We kunnen lessen trekken uit de huidige initiatieven om de werkwijzen van organisaties en initiatieven elders in het Verenigd Koninkrijk te verbeteren. Je kunt dan denken aan voorbeelden waarbij door de overheid gesubsidieerde organisaties geholpen worden zich om te vormen tot pijlers binnen hun gemeenschap die niet alleen kunst presenteren en uitnodigen tot participatie, maar ook optreden als ontmoetingspunt waar mensen hun eigen cultuur kunnen maken. Een ander voorbeeld is dat je organisaties kunt ondersteunen bij het versterken van de positie van creatieve burgers – bijvoorbeeld door organisaties te begeleiden bij het 'inzetten van individuele vrijwilligers als een effectieve manier om vrijwillige en amateuractiviteiten op het gebied van kunst te ontwikkelen.'¹⁵

AANBEVELING 6

Nationaal beleid kan worden gebaseerd op de ontwikkeling van nieuwe methodologieën voor het onderzoeken van culturele mogelijkheden en hoe cultuur werkt.¹⁶ Effect- en evaluatieonderzoeken, die worden gebruikt om culturele beleidsinterventies te verantwoorden, richten zich onvermijdelijk op zaken die meetbaar zijn. *Op weg naar culturele democratie* zet een innovatieve stap door zich uit te spreken voor het belang van creatief potentieel en culturele mogelijkheden boven dat wat op dit moment volledig is gerealiseerd. We erkennen echter dat het leveren van bewijs voor dergelijke 'semi-zichtbare' zaken een serieuze uitdaging is. Het is goed mogelijk dat deze benadering de ontwikkeling van nieuwe methodologieën vereist om effectief met deze uitdaging om te gaan.¹⁷ Zo kan het nodig zijn methoden te ontwikkelen voor het bestuderen van (lokale, regionale en nationale) culturele ecologieën en de diverse substantiële en duurzame culturele kansen daarbinnen. Daarnaast, en op de langere termijn, zijn er nieuwe methodologieën nodig om te onderzoeken hoe een beleidsbenadering die expliciet gericht is op culturele mogelijkheden kan leiden tot een breder scala aan vormen van cultureel *functioneren* – de gerealiseerde manieren van 'zijn en doen' van cultuur. Met andere woorden: er zijn nieuwe methodologieën nodig om onderzoek te doen naar veranderingen in zowel de aard als de mate van het culturele potentieel (culturele mogelijkheden) en de verwezenlijking van dit potentieel (hoe cultuur werkt).

AANBEVELING 7

We bevelen aan om, op middellange termijn, alle door de overheid gesubsidieerde kunstorganisaties te vragen een expliciete, geïntegreerde strategie voor culturele mogelijkheden te ontwikkelen. Een dergelijke strategie is dan een voorwaarde om voor financiering in aanmerking te komen. Op deze manier verplicht je organisaties (en individuele

15 impson, 2016: 22.

16 'Capaciteiten' en 'werkingen' zijn termen die worden gehanteerd in de 'capaciteiten-benadering' (zie Nussbaum, 2011).

17 Dr. Nick Wilson en Dr. Jonathan Gross verrichten hiervoor de eerste voorbereidingen via het onderzoeksproject 'The Cultural Learning Ecology in Harrow', in samenwerking met A New Direction. <https://www.anewdirection.org.uk>

beoefenaars) om zorgvuldig na te denken – en te onderbouwen met bewijs – over manieren waarop zij culturele mogelijkheden al bevorderen en over hun plannen hiervoor voor de toekomst. Wat hierbij cruciaal is, is dat het niet gaat om het toevoegen van een extra beleidsdoelstelling. Ook moet het geen aanvullende bureaucratische last worden – een hoop papierwerk om de financiering veilig te stellen. We kunnen zo'n strategie juist zien als een onderdeel van het proces waarin alle organisaties zich langzaam voorbereiden op het vervullen van hun potentiële rol in het co-creëren van culturele democratie, gekenmerkt door culturele mogelijkheden voor iedereen. De reflectie op hoe een organisatie haar strategie waarmaakt, wordt onderdeel van het proces zelf en vormt de basis voor de toekomstige praktijk. Voortbouwend op **Aanbeveling 6** is het goed om kunst- en cultuurorganisaties zodanig te ondersteunen (bijvoorbeeld via hun relatiemanager bij de kunstraad) dat zij inzicht krijgen in de manier waarop zij culturele mogelijkheden al mogelijk maken en hoe ze dat in de toekomst nog beter kunnen doen.

Het is belangrijk te benadrukken dat veel individuen en organisaties binnen de ecologie veel waarde hechten aan een meer democratisch cultureel landschap en dat we veel van hen kunnen leren. Laten we één belangrijk voorbeeld noemen: het programma Creative People and Places (CPP) van Arts Council England. Wij bevelen aan dat dit actieonderzoeksinitiatief expliciet nadenkt over a) de mate waarin culturele mogelijkheden op lokaal niveau al bevorderd wordt; en b) hoe de kennis van innovatieve regelingen, benaderingen en netwerken die op dit moment wordt verzameld via de evaluatie van CPP verder kan worden gebruikt om meer inzicht te krijgen en stappen te zetten in de richting van culturele democratie.

AANBEVELING 8

Zorg voor duurzame en brede kennisuitwisseling tussen allerlei soorten organisaties en bestaande projecten van de Arts Council in het Verenigd Koninkrijk die de potentie hebben om culturele mogelijkheden te bevorderen, in het bijzonder als ze gericht zijn op jonge mensen en cultureel leren. Het is absoluut noodzakelijk dat huidige en toekomstige activiteiten die de culturele democratie ondersteunen, leren van en informatie leveren voor initiatieven die al plaatsvinden in opdracht van de kunstraden in Engeland, Wales, Schotland en Noord-Ierland (waaronder, uiteraard, het in **Aanbeveling 7** genoemde programma CPP). We kunnen stellen dat dit in het bijzonder van belang is met betrekking tot beleid en programma's gericht op kinderen en jongeren. We kennen allemaal de verhalen over succesvolle kunstenaars en musici die in hun jonge jaren niet de kans kregen om hun versie van cultuur onderdeel te maken van co-creatie (bijvoorbeeld in het schoolkoor, de tekenles enzovoort).

En dan zijn er ongetwijfeld nog veel soortgelijke verhalen die nooit aan het licht zijn gekomen. Het is duidelijk dat de rol van de basis- en middelbare school in het bevorderen van culturele mogelijkheden enorm belangrijk is. Maar kinderen en jongeren leren niet alleen over kunst en cultuur in het formele onderwijs; er liggen ook veel kansen als zij met vrienden, leeftijdsgenoten of familie zijn. Er is nog veel te leren over deze bredere context van 'cultureel leren'. Dit rapport wijst ook op het – vaak genegeerde – feit dat cultureel leren een levenslang proces is. Daarom zijn (culturele) onderwijs- en leermogelijkheden voor volwassenen ook van groot belang. Afdelingen en agentschappen van de landelijke overheid kunnen de inzichten die ze hebben verworven via een groot scala aan initiatieven voor kinderen en volwassenen, verzamelen en op grote schaal delen zodat deze inzichten expliciet gebruikt kunnen worden om initiatieven, organisaties en individuen te ondersteunen die culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) willen bevorderen.

AANBEVELING 9

Beleidsmakers moeten goed nadenken over hoe alle belanghebbenden blijvend kunnen worden ondersteund bij het gebruik van digitale technologieën en platformen voor het delen van verhalen over en het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie). Zoals de Commissie Warwick heeft vastgesteld, 'heeft de digitale revolutie de mate van participatie in informele culturele en creatieve activiteiten verhoogd en de wereld voor kunstenaars vergroot.'¹⁸ Het gebruik van online forums en platformen voor creatieve activiteiten wordt veel geroemd vanwege de grote democratiserende invloed in de hedendaagse cultuur. Kinderen en jongeren groeien op met het zelfvertrouwen en de vaardigheden om deze ruimte te gebruiken en aan te passen voor een enorme verscheidenheid aan culturele doelen. Dit is zodanig belangrijk dat als je een eerste belangrijke stap wilt zetten om culturele mogelijkheden en culturele democratie te bevorderen er niet alleen een mentaliteitsverandering nodig is en bewustwording van een meer inclusieve manier van denken over kunst, cultuur en creativiteit, maar ook dat de verhalen over digitale co-creatie in brede kring moeten worden gedeeld. Ook moeten meer individuen, jong en oud, actief in staat worden gesteld digitale media creatief te gebruiken. Als onderdeel hiervan bevelen we aan om in de Digital Strategie¹⁹ van de overheid expliciet rekening te houden met de focus van dit rapport op het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie).

Aanbevelingen aan particuliere fondsen en stichtingen, lokale cultuurbeleidsmakers, culturele organisaties, individuele cultuurbeoefenaars en culturele creativiteitsinitiatieven

AANBEVELING 10

Alle culturele belanghebbenden in het Verenigd Koninkrijk, hoe groot of hoe klein ook, moeten rekening houden met hun eigen lokale reacties op de gedeelde doelstelling van het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) en hiervan een strategische prioriteit maken. Dit is de belangrijkste aanbeveling voor de lange termijn die we doen aan deze groep belanghebbenden. De nadruk ligt hier op positief en proactief reageren op de voorgestelde culturele beleidsdoelstelling die is beschreven in **Aanbeveling 1**. Hoewel in **Aanbeveling 2-9** enkele indicaties worden gegeven van hoe dit kan worden gedaan, is het cruciaal dat individuele belanghebbenden hun eigen afzonderlijke en contextspecifieke reacties ontwikkelen op deze mentaliteitsverschuiving met betrekking tot het culturele landschap, en dit rapport beschrijft hiervoor een aantal benaderingen.

AANBEVELING 11

18 Neelands et al. 2015: 15.

19 De UK Digital Strategy, die is gepubliceerd op 1 maart 2017, roept op tot een 'doorlopende dialoog' met betrekking tot 'hoe de overheid en het bedrijfsleven kunnen samenwerken om groei te bewerkstelligen in nieuwe sectoren van de toekomst...' <https://www.gov.uk/government/publications/uk-digital-strategy/executive-summary> [geraadpleegd op 2 maart 2017.]

Onderzoek mogelijkheden voor verdere samenwerking met lokale autoriteiten en hoe initiatieven die culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) bevorderen kunnen worden geïntegreerd in de culturele strategieën voor de hele stad. Er zijn talloze andere culturele creatieve interventies, naast Get Creative, die zich bezighouden met een verscheidenheid aan strategieën die culturele mogelijkheden expliciet bevorderen. Sommige hiervan werken samen met lokale autoriteiten, die onmisbaar zijn voor het ontwikkelen van een geïntegreerde strategie voor de toekomst.²⁰ Naast de vele lokale projecten en programma's die worden geleid door kunstorganisaties, wil bijvoorbeeld 64 Million Artists samenwerkingen tot stand brengen met lokale overheden voor het ondersteunen van dit soort werk, zoals hun huidige samenwerking met Hull 2017, de culturele hoofdstad van het Verenigd Koninkrijk. Wij steunen dit soort initiatieven van harte en benadrukken daarbij de noodzaak van stadsbrede informatie en een systematische manier om te leren van de informatie die in de loop van dergelijke projecten wordt verzameld.²¹

“Er moet een veel bredere dialoog worden gevoerd over de waarde van culturele mogelijkheden en culturele democratie en over hoe deze verder reikt dan traditionele kunst en cultuur.”

AANBEVELING 12

Ontwikkel voor beide partijen gunstige relaties met lokale radiostations als een belangrijk kanaal voor de bevordering van alledaagse creativiteit. Een belangrijk potentieel voordeel van culturele creativiteitsinitiatieven waarbij wordt samengewerkt met de BBC, zoals Get Creative, is dat een ongekend aantal mensen in het hele Verenigd Koninkrijk kan worden bereikt (96 procent van de huishoudens). Een dergelijk bereik maakt andere kanalen niet overbodig; landelijke en lokale zenders vullen elkaar aan en vervullen verschillende rollen. Ons onderzoek wijst op het bijzondere belang van het lokale radiostation – dat zeer geschikt is voor het delen van voorbeelden en verhalen over alledaagse creativiteit die anderen kunnen inspireren en voor het verstrekken van actuele en lokaal relevante informatie over mogelijkheden in de regio. Op dit moment werkt het project Up for Arts met drie BBC-stations in het noordwesten van Engeland. We zien aanzienlijke potentie voor het uitbreiden van deze werkwijze in het hele netwerk, ten gunste van de culturele democratie, en raden aan hier serieus over na te denken. We erkennen ook het belang van andere mediaplatformen, van prikborden en gratis kranten tot lokale televisie, die ook een belangrijke rol kunnen spelen op lokaal niveau.

AANBEVELING 13

Blijf samenwerkingen aangaan en uitbreiden met groepen buiten de kunstwereld – zoals sport-, entertainment- en gemeenschapsgroepen – en deel kennis met elkaar over de uitdagingen en kansen in deze samenwerkingen. Onze op een na laatste aanbeveling erkent, nogmaals, dat het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele

20 Fun Palaces heeft bijvoorbeeld samengewerkt met de Britse vereniging van lokale overheden, met bibliotheken en met de Society of Chief Librarians, wat ertoe heeft geleid dat 59 procent van de Fun Palaces in 2016 plaatsvond in bibliotheken (van een totaal aantal van 292 Fun Palaces, waarbij 124.000 deelnemers betrokken waren).

21 We wijzen ook op de waarschuwing van Voluntary Arts dat 'er een reëel gevaar is dat CPP door vrijwillige kunstgroepen (en andere culturele organisaties) wordt gezien als een vervanger van het Arts Development Office van de lokale overheid (waar deze voorzieningen zijn verdwenen). Dit is duidelijk geen duurzame oplossing...' (Simpson, 2016: 14)

democratie) afhankelijk is van een groot aantal voorwaarden en praktijken die niet allemaal binnen het kader van de DCMS of ACE vallen. Er moet een veel bredere dialoog worden gevoerd over de waarde van culturele democratie zoals we deze hier definiëren, en over hoe deze verder reikt dan traditionele kunst en cultuur. Deze dialoog overlapt met vraagstukken over culturele waarde, culturele participatie en democratie in het algemeen.

AANBEVELING 14

Stimuleer het bevorderen van culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie).

De kern van alle aanbevelingen is een oproep om een beter inzicht te krijgen in datgene dat het co-creëren van cultuur mogelijk maakt, en de uitdaging om de traditionele mentaliteit te veranderen die is verankerd in de overkoepelende boodschap van de Arts Council: 'grote kunst voor iedereen'. De basis van waaruit gepleit wordt voor culturele mogelijkheden voor iedereen (culturele democratie) ligt in ethische en politieke waarden van billijkheid en zeggenschap voor iedereen.²² Maar om precies te kunnen bepalen hoe zo'n beleid ten uitvoer kan worden gelegd, is continu de bijdrage van veel betrokkenen nodig. De hier beschreven aanbevelingen zijn een eerste serie voorstellen.²³ Het streven naar culturele democratie is zowel een urgente kwestie als een thema voor de lange termijn. We nodigen hierbij de lezers uit mee te praten over onze aanbevelingen in het kader van een voortdurend collectief project voor het teweegbrengen van een substantiële, blijvende verandering.

22 En de bredere waarden (en voordelen) van politieke democratie waarmee het is verweven en waaraan het mogelijk een bijdrage kan leveren.

23 De auteurs van dit rapport hebben ook een vervolgonderzoek gepland, Making Cultural Democracy, waarin ze werken met vier casestudy's verdeeld over het land om te onderzoeken wat er nodig is – op lokaal, regionaal en nationaal niveau – om culturele democratie te bereiken.